

Олобун бүтүннүүтүн культура сайдытыгар анаабыта

1960 с. ССКП оройуоннаабы комитетын бюрота Артамонов Илья Ивановичы Найахытаабы культура дьиэтин директорынан рекомендациялаан, онно ананан киэн далааһыннаах үлэни саҥалаабыта.

Найахы культуратын дьиэтин директорынан үлэлиир сылларыгар Илья Иванович үлэтин сүрүн хайысхалара:

БАСТАКЫТЫНАН, культура дьиэтэ бэйэтин тула киэн активы түммүтэ. Ытыллар үлэлэргэ колхоз председателиттэн, партком секретарыттан, нэһилиэк советын председателиттэн саҥалаан бары кыттыыны ылалларын ситиспиттэрэ. Колхоз, нэһилиэк салайааччылара культура дьиэтин сүбэтигэр бары киирэн үлэлээбиттэрэ. Ол түмүгэр, культура дьиэтин ытар үлэтигэр кырдыаҥастыын эдэрдиин бары кыттыбыттара.

ИККИҤИНЭН, колхоз, нэһилиэк олоҕр бары наадалаах боппуруостарга аналлаах биэчэрдэри былааннаан ыппыттара. Онно Социалистической Үлэ Геройун Е.И. Бурцеваны онтон да атын оройуон бастын үлэлээх дьоннорун ынтыран сырытыннараллар. Ол үрдүк тэрээһиннээхтик ытыллыбыт аналлаах биэчэрдэр үлэ онорон таһаарытыгар, ыччаты иитиигэ, нэһилиэнньэ культуратын үрдэтиигэ сабыдыаллаабыта саарбаҥа суох.

ҮСҮҤҮНЭН, культура дьиэтин биир улаханлык биһирэммит көрүнүнэн олохтоох радионан биэри буолбута. Радионан биэриигэ аналлаах редакционной комиссията анал былааннаахтык үлэлиирэ. Радионан биэриигэ араас боппуруостары хабан үлэлэтэллэрэ. Ол курдук, «Бөһүлөөк биир күнэ», «Бастыгнар уопуттарыттан кэпсиит», сэри, үлэ ветераннарын этиилэрин тэрийэллэрэ. Билигин бу биһирэммит үлэ форматын үгүс культура тэрилтэлэрэ үлэлэппэттэр. Үгүс бөһүлөөктэргэ радиоузеллар суох онорулуннулар.

ТӨРДҮҤҮНЭН, культурнай-сырдатар үлэни тупсарыыга, киэн далааһыннаах онорууга, ыччаты иитиигэ улахан биһирэбили культура народнай университетын культура дьиэтэ былааннаахтык үлэлэспитэ. Университет 80 бастайааннай сылдыар истээччилээх, общественной-политической уонна педагогической факультеттаах үлэлээбитэ. Университетке «Дьиэ кэргэннэ эстетическэй иити боппуруостара», «Биһиги колхозпут экономической туруга уонна кинини тупсары суоллара» у.д.а. темаларга лекциялары ааҕаллара. Университет лекциятыгар оройуон бастын маяк дьоннорун сырытыннаран бэйэлэрин үлэлэрин опытын кэпсэтэллэрэ. Ол курдук «Победа» колхоз үрдүк үүнүүтүн звеновойа Ф.Ф. Ефимовы аҕалан уопутун кэпсэтэн үтө сүбэтин ылбыттара. Билигин «Знание» общество хаттаан тэриллибитинэн кулууптарга народнай университеттары тэрийэр наада буолла.

БЭСИҤИНЭН, уус-уран самодеятельноһы сайыннарыыга Илья Иванович сүрүн болбонтотун уурара. 1962 с. народнай театры тэрийиигэ үлэни саҥалаабыттара. Народнай театр үрдүк аатын ыларга драматической коллектив элбэх пьесалары, драмалары туруорбута. Н. Слепцов-Туобулаахап «Селькор Сэмэн», С. Ефремов «Саарбах Сааба», И. Семенов «Суол ааныгар», П. Попов «Дуйдаах киһи», Суорун Омоллоон «Күкүр Уус», С. Ефремов «Ини-бии», «Лэкиэс» туруоран народнай театр үрдүк аатын ылбыттара. Культура дьиэтин салалтата аны народнай хор тэрийэргэ былаан ылынар. Хору тэрийэргэ былаан ылынар. Хору тэрийэргэ айылҕаттан талааннаах, үлэтигэр бэриниилээх Семен Гаврильевич Васильевичы 1963 с. хор салайааччытынан ылбыттара. 60 киһилээх хор коллектива М. Жирков уонна Г. Литинскэй «Ньургун Боотур»

оператыттан «Ньургун Боотуру атаарыы», «Куба — мин тапталым» Ф. Лобанов мелодиятыгар «Сахабыт сирэ» уо.д.а. уонунан ырыалары хорга үөрэтэн Найахы культуратын дьиэтин коллектива уус-уран самодеятельноһы көрүүгэ бэйэлэрин бөлөхтөрүгэр бастакы миэстэни ылбыта. Республика ыччатын үһүс фестивалыгар оройуон делегациятын комсомол райкомун бастакы секретара Бурнашев Иван Васильевич салайбыта. Коллектив наставнигынан, сүбэһитинэн Илья Иванович Артамонов этэ.

АЛТЫҤЫНАН, Найахытаабы культура дьиэтин элбэх кэпсэтиинэн, үбүн-харчытын булан кылгас бириэмэбэ туттарбыта. Оччотообуга Найахы культуратын санга дьиэтэ оройуонҥа биир улахан кулуубунан аабыллыбыта.

Илья Иванович Артамонов баара-суоҕа 41 сыл бу орто дойдуга олорбута, онтон 21 сыл үлэтин культура сайдыытыгар анаабыта. Кини үлэлээбит, олорбут олобун кылгастык ахтан аастахха итинник.

Илья Иванович олорон ааспыт олоҕо, культура үлэтигэр хаалларбыт үтөө опыта билигин да атыттарга холобур буолаллар.

Найахы народнай хора С.Г. Васильев, С.С. Гоголева салалталарынан Москваҕа, Уфаҕа, Иркутскайга, Магаданҥа ситиһиилээхтик кыттан лауреаттарынан, дипломаннарынан буолбуттара. Билигин да Найахы хора республика хоровой коллективтарын көрүүтүгэр бастакы миэстэни ылар.

Илья Иванович иппит-үөрэппит үлэһиттэрэ С.Г. Васильев, Е.А. Ефимова, С.С. Гоголева Саха АССР культуратын үтүөлээх үлэһиттэрэ буолбуттара. В.С. Парников Российской Федерация уонна Саха республикатын культуратын үтүөлээх үлэһитэ буолбута. Кини салайар «Кэнчээри» оҕо ансамбля Саха сиригэр, Россияҕа уонна дойдуга киэнник билиннэ.

Илья Иванович Артамонов үрдүк культуралаах, ирдэбиллээх, итэбэстэргэ эйэлэспэт, бэриллибит соруудабы үлэлиир дьонуттан бириэмэтигэр кытаанахтык ирдиир үтүө хаачыстыбалааҕа.

Илья Иванович олобун доҕоро Мария Ивановна Протопопова-Артамонова билигин Якутскай куоракка олорор, икки кыһа, уола кини олобун салҕаан айымньылаахтык үлэлииллэр.

Кини үлэлээбитин үрдүктүк сыаналаан коммунистическай партия, советскай правительство үрдүктүк сыаналаан 1967 с. «Үлэ Кыһыл Знамята» орденынан наҕараадаламмыта. 1962 с. Саха АССР культуратын үтүөлээх үлэһитин үрдүк аата ингэриллибитэ. Мань таһынан Российской Федерация Министрдерин Советын, ССКП Саха уобаластаабы Комитетын, Саха республикатын культураҕа Министерствотын элбэх Бочуотунай Грамоталарынан наҕараадаламмыта.

Үлэбэ бэриниилээх, сылайары билбэт үлэһит киһи үлэлээбит үтүө холобура улуус нэһилиэнньэтин, ыччатын үлэбэ угуяа туруохтун.

Аммосов Николай Ефремович
райсовет культураҕа отделын
1965-1967 сс. сэбиэдиссэйэ.

1996 с., балаҕан ыйын 3 күнэ.